

رابطه صفات شخصیتی سرشت - منش و نگرانی با اضطراب اجتماعی نوجوانان دختر

The relationship between personality traits of nature-character and worry with social anxiety in adolescents

Dr. Farhad Mohammadi Masiri

Assistant Professor, Kashan Branch of Islamic Azad University

Dr. Zahra Sadat Goli*

Assistant Professor, Kashan Branch of Islamic Azad University

golim.psych@gmail.com**Saba Sadat Zanjani**

M. A., Kashan Branch of Islamic Azad University

دکتر فرهاد محمدی مصیری

استادیار، گروه روانشناسی، واحد کاشان، دانشگاه آزاد اسلامی، کاشان،

ایران

دکتر زهرا سادات گلی (نویسنده مسئول)

استادیار، گروه روانشناسی، واحد کاشان، دانشگاه آزاد اسلامی، کاشان،

ایران

صبا سادات زنجانی

کارشناسی ارشد روانشناسی، گروه روانشناسی، واحد کاشان، دانشگاه آزاد

اسلامی، کاشان، ایران

Abstract

The purpose of this study was to investigate the relationship between temperament and Character personality traits and worry with social anxiety in adolescents. The research method was descriptive-correlational. The statistical population of this research includes all 9th-grade girls in Tehran. The sample consisted of 302 female students who were selected through multi-stage random sampling. The instruments used in this study were Inventory Character and Temperament, Pennsylvania Worry Questionnaire, and Leibowitz Social Anxiety Scale. SPSS-22 software was used for data analysis. The findings demonstrated that there was a significant correlation between temperament personality traits (novelty seeking, $r = -0.51$; harm avoidance; $r = 0.55$; reward dependence; $r = -0.045$; persistence, $r = -0.59$) and Social anxiety ($p < 0.05$). There was a significant relationship between the Character personality traits (self-directiveness, $r = -0.43$; r, co-operativeness, $r = -0.12$; self-transcendence, $r = -0.13$) and social anxiety and worry ($r = 0.55$) ($p < 0.05$). In summary, it can be concluded that temperament and Character personality traits and worry could play an important role in social anxiety.

Key words: temperament, character, worry, social anxiety.

چکیده

هدف پژوهش حاضر رابطه صفات شخصیتی سرشت - منش و نگرانی با اضطراب اجتماعی نوجوانان بود. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان دختر پایه نهم منطقه شش تهران در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بود که تعداد ۳۰۲ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. در تحقیق حاضر از سه پرسشنامه صفات شخصیت سرشت و منش کلونینجر، پرسشنامه نگرانی ایالت پنسیلوانیا و مقیاس اضطراب اجتماعی لایبویتز استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS-22 استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که بین ابعاد صفات شخصیتی سرشت (نوجویی، $r = -0.51$ ؛ آسیب پرهیزی، $r = 0.55$ ؛ وابستگی به پاداش، $r = -0.045$ ؛ پشتکار، $r = -0.59$) و اضطراب اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد ($p < 0.05$). بین ابعاد صفات شخصیتی منش (خودراهبری، $r = -0.43$ ؛ همکاری، $r = -0.12$ ؛ خودفروری، $r = -0.13$) و همچنین بین نگرانی و اضطراب اجتماعی ($r = 0.55$) رابطه معناداری وجود دارد ($p < 0.05$). در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که صفات شخصیتی سرشت و منش و نگرانی نقش مهمی در اضطراب اجتماعی نوجوانان دارند.

واژگان کلیدی: سرشت، منش، نگرانی، اضطراب اجتماعی.

ویرایش نهایی: بهمن ۹۸

پذیرش: خرداد ۹۷

دریافت: مهر ۹۶

نوع مقاله: پژوهشی

مقدمه

اختلال اضطراب اجتماعی^۱ یکی از شایع‌ترین اختلال‌های اضطرابی است که با ترس بارز و مستمر از موقعیت‌های اجتماعی یا عملکردی که در آن ممکن است فرد مورد ارزیابی قرار گیرد، مشخص می‌شود (اندروز، هندرسون و هال، ۲۰۰۱).

¹ Social Anxiety Disorder

² Andrews, Henderson And Hall

بر اساس راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی ویرایش پنجم^۱ (۲۰۱۳) در اختلال اضطراب اجتماعی فرد مبتلا از فعل و انفعالات اجتماعی و موقعیت‌هایی که شامل احتمال مورد کنکاش قرار گرفتن توسط دیگران وجود دارد؛ می‌ترسد، یا نگران است و یا اجتناب می‌کند. این واکنش شامل فعل و انفعالات اجتماعی مثل ملاقات با مردم نا آشنا، موقعیت‌هایی که فرد ممکن است در حال خوردن یا نوشیدن مورد مشاهده قرار گیرد و موقعیت‌هایی که فرد در مقابل دیگران اجرایی انجام دهد، می‌شود. افکار شناختی که به شکل ارزیابی منفی توسط دیگران، خجالت زده بودن، تحقیر شدن، یا رد شدن و مورد توهین قرار گرفتن توسط دیگران تبیین می‌شوند (انجمن روانپزشکی آمریکا، ۲۰۱۳؛ به نقل از یحیی سید محمدی، ۱۳۹۳)

مطالعات بسیاری رابطه نگرانی را با نشانه‌های اضطراب از جمله اضطراب اجتماعی نشان داده اند (هانگ، ۲۰۰۷؛ موریس، رولفز، میسترز و بومسما^۲، ۲۰۰۴). نگرانی فرایند شناختی است که افراد، وقایع و نتایج تهدید را پیش‌بینی می‌کنند و به تدریج تبدیل به راهبردی برای کشف و مقابله با تهدیدهای قریب الوقوع می‌شود. در نتیجه افراد نگران در یک حالت پایدار گوش به زنگی زندگی می‌کنند (هازلت - استیونز^۳، ۲۰۰۸). به عبارت دیگر نگرانی به عنوان یک فرایند شناختی پیش‌بینی خطر و تهدید است که شامل افکار و تصاویر تکرارشونده، موضوعات اضطراب برانگیز، رویدادهای تنیدگی زای احتمالی و پیامدهای بالقوه فاجعه انگیز آنهاست (بورکووک^۴، ۱۹۸۵).

از سوی دیگر در علت‌شناسی اضطراب اجتماعی ویژگی‌های شخصیتی نقش اساسی را ایفا می‌کنند (قربانی نوده، ۱۳۹۳؛ فریدحسینی و همکاران، ۱۳۸۶؛ کالاتی و همکاران، ۲۰۰۸؛ کلیکل و همکاران، ۲۰۰۹). شخصیت را می‌توان آن الگوهای معین و مشخصی از تفکر، هیجان و رفتار تعریف کرد که سبک شخصی فرد را در تعامل با محیط اجتماعی و ماداش رقم می‌زند. به عبارت دیگر شخصیت شامل ویژگی‌های نسبتاً ثابت و پایدار است که در توصیف آن‌ها از صفاتی همچون زودرنج، مضطرب، پر حرف، درونگرا و برون‌گرا و غیره استفاده می‌شود (اسمیت و همکاران، ۱۳۹۴). کلونینجر^۵ (۲۰۰۴ و ۲۰۰۶) یکی از نظریه‌پردازان زیستی شخصیت است که با نگاه و تأکید بر بنیان‌های زیستی شخصیت، چارچوب نظری مستحکمی را در دو زمینه سرشت و منش پدید آورده است. مفهوم سرشت، در دیدگاه کلونینجر به تفاوت‌های فردی در زمینه پاسخ‌های هیجانی اساسی اشاره دارد، و سرشت صفات ارثی هستند که در سراسر زندگی ثابت و پایدار می‌مانند. از سوی دیگر، منش (که ممکن است رشدیافته یا رشدنیافته باشد) منعکس‌کننده اهداف زندگی، نظام ارزشی و هیجانات خودآگاه فرد است، ولی ابعاد منش، کمتر ارثی است و اغلب تحت تأثیر یادگیری اجتماعی قرار می‌گیرد (تاکه اوچی، میوکا، تامادا، سوزوکی، لو و کیتامورا^۶، ۲۰۱۱). با این دیدگاه، سرشت شامل چهاربعد نوجویی (NS)، اجتناب از آسیب (HA)، وابستگی به پاداش (RD) و پشتکار (PS) است. نوجویی با نظام فعال‌سازی رفتاری یا نظام وابستگی به پاداش، اجتناب از آسیب با فعالیت نظام بازدارنده رفتاری یا تنبیه، وابستگی به پاداش با تقویت اجتماعی و حساسیت به محرک‌ها و پشتکار به حفظ رفتاری خاص در شرایط خاموش‌سازی مرتبط هستند (آدان، گرابولوسا، ساسی و ناتالی^۷، ۲۰۰۹). منش نیز در دیدگاه زیستی کلونینجر سه بعد خود-راهبری (SD)، همکاری (C) و تعالی بخشی خود (ST) را شامل می‌شود. با توجه به اهمیت دانش‌آموزان به‌عنوان آینده‌سازان این کشور، هرگونه تلاشی که در راستای شناسایی و تشخیص، پیش‌گیری، کنترل و درمان اضطراب اجتماعی آنان صورت گیرد و بهداشت روانی جامعه را ارتقاء بخشد، ارزشمند می‌باشد. اهمیت این تحقیق از این نظر می‌باشد که اختلال اضطراب اجتماعی سومین نرخ شیوع را در بین اختلالات روانپزشکی دارا است و در بیشتر مواقع افراد مبتلا به این اختلال، به اختلال افسردگی اساسی و سوء‌مصرف مواد و الکل نیز مبتلا هستند (هافمن^۸، ۲۰۰۵).

همچنین اختلال اضطراب اجتماعی معمولاً در اوایل نوجوانی شروع می‌شود و دوره اختلال معمولاً مزمن یا همیشگی است (کیمبرل^۹، ۲۰۰۸). این امر نشان‌دهنده تداخل زود هنگام و در سنین رشدی می‌باشد که می‌تواند تأثیرات پایداری بر زندگی شخصی و حرفه‌ای فرد مبتلا داشته باشد. علاوه بر این، اختلال اضطراب اجتماعی به وضوح با درماندگی و ناراحتی زیادی همراه است که با نقص در روابط بین

¹ Diagnostic and statistical manual of mental disorders edition-5

²Hong

³Muris, Roelofs, Meesters & Boomsma

⁴Hazlett-Stevens

⁵Borkovec

⁶Cloninger

⁷Takeuchi, Miyaoka, Tomoda, Suzuki, Lu & Kitamura

⁸Adan, Grabulosa, Caci & Natale

⁹Hofmann

¹Kimbrel

فردی، صمیمی و شغلی مرتبط می‌شود (ترنر^۱، ۱۹۹۶؛ به نقل از شولتز، هایمبرگ و رودباخ^۲، ۲۰۰۸). بنابراین با توجه به اهمیتی که اضطراب اجتماعی دارد؛ انجام چنین تحقیقی ضروری به نظر می‌رسد. پژوهش حاضر، به بررسی فرضیه‌های زیر می‌پردازد: ۱. ابعاد صفات شخصیتی سرشت با اضطراب اجتماعی نوجوانان دختر رابطه دارد؛ ۲. ابعاد صفات شخصیتی منش با اضطراب اجتماعی نوجوانان دختر رابطه دارد؛ ۳. نگرانی با اضطراب اجتماعی نوجوانان دختر رابطه دارد.

روش

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانش‌آموزان دختر پایه نهم منطقه شش تهران در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ است که تعداد آنها ۱۴۰۴ نفر می‌باشد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش شامل نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای بوده که بر اساس جدول مورگان تعداد ۳۰۲ نفر انتخاب شدند. ملاک‌های ورود، شامل دانش آموز پایه نهم و نیز تمایل و رضایت آگاهانه برای مشارکت در پژوهش بود و ملاک خروج نیز عدم پاسخگویی دقیق به سؤالات بوده است. در پژوهش حاضر از سه پرسشنامه استفاده شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه صفات شخصیت سرشت و منش کلونینجر (۱۹۹۴): پرسشنامه سرشت و منش برای ارزیابی ابعاد شخصیت مطابق مدل زیستی-روانی-اجتماعی کلونینجر دارای دو بعد سرشت و منش می‌باشد. پرسشنامه حاضر ۱۲۵ گویه دارد. این پرسشنامه مدلی عمومی ارائه کرده است که شخصیت بهنجار و نابهنجار را در بر می‌گیرد و مناسب افراد ۱۵ سال و بزرگتر است. هر یک از زیر مقیاس‌ها دارای سوالاتی است. به هر کدام از سوالات یک نمره تعلق می‌گیرد و نمره‌ی هر یک از ابعاد، از مجموع نمرات زیر مقیاس‌های آن بعد به دست می‌آید. طراحی سوالات به گونه‌ای است که با توجه به محتوای عبارت، پاسخ صحیح و نیز پاسخ غلط می‌تواند موجب افزایش نمره در مقیاس گردد. در پژوهش دادفر و همکاران (۱۳۸۸) بررسی پایایی پرسشنامه به کمک آلفای کرونباخ و بازآزمایی، تایید روایی آن با بهره‌گیری از تحلیل عاملی، همبستگی درونی مقیاس‌ها و همبستگی سن با مقیاس‌ها باروش پیرسون و مقایسه نمره‌های پرسشنامه بین دو جنس و نیز مقایسه بین فرهنگی با آزمون تی مستقل انجام شد. دامنه ضریب آلفا از ۰.۴۴٪ برای مقیاس پشتکار تا ۰.۸۱٪ برای مقیاس خودفراروی به دست آمد. میانگین ضریب‌های به دست آمده ۰.۶۸٪ و ضریب آلفای کل آزمون ۰.۷۴٪ بود.

پرسشنامه نگرانی پنسیلوانیا یک پرسشنامه خودگزارش دهی ۱۶ سوالی است که نگرانی شدید، مفرط و غیر قابل کنترل را اندازه می‌گیرد. این پرسشنامه به عنوان ابزاری برای غربالگری اختلال اضطراب فراگیر به کار می‌رود. مقیاس پاسخگویی به سوالات بر اساس طیف لیکرت است. برای بدست آوردن امتیاز مربوط به هر بعد، مجموع امتیازات سوالات مربوط به آن بعد را با هم جمع می‌کنند. برای بدست آوردن امتیاز کلی پرسشنامه، مجموع امتیازات همه سوالات را با هم جمع کنید. امتیاز کلی دامنه‌ای از ۱۶ تا ۸۰ خواهد داشت. هر چه امتیاز بالاتر باشد، نشانگر شدت نگرانی بالاتر فرد خواهد بود و برعکس. در پژوهش دهشیری و همکاران (۱۳۸۸) نتایج تحلیل عاملی نشان داد که مدل دو عاملی این پرسشنامه (عامل نگرانی عمومی و فقدان نگرانی) نسبت به مدل تک عاملی دارای برازش بهتری است. ضرایب همسانی درونی و بازآزمایی (با فاصله زمانی ۱ ماه) پرسشنامه در حد بالایی بود. همچنین همبستگی معنی‌دار نمرات این پرسشنامه با نمرات پرسشنامه اضطراب صفت و افسردگی بیانگر روایی پرسشنامه است.

مقیاس اضطراب اجتماعی لایبویتز (LSAS) در سال ۱۹۸۷ اولین ابزار بالینی است که دامنه گسترده‌ای از موقعیت‌های اجتماعی که مواجه شدن با آنها برای افراد مبتلا به اختلال هراس اجتماعی مشکل است را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. هم‌اکنون سه فرم از این پرسشنامه به نام‌های مقیاس اضطراب اجتماعی لایبویتز: نسخه تجویز پزشک یا درمانگر، مقیاس اضطراب اجتماعی لایبویتز: نسخه خود گزارش دهی و مقیاس اضطراب اجتماعی لایبویتز: نسخه کودکان و نوجوانان در دسترس می‌باشد. این فرم خود سنجی پرسشنامه برای افرادی بالای ۱۸ سال دارای ۲۴ عبارت و دو زیر مقیاس اضطراب عملکرد (۱۳ عبارت) و موقعیت‌های اجتماعی (۱۱ عبارت) است. هر عبارت بطور جداگانه برای ترس (۰ تا ۳، اصلاً، کم، متوسط، شدید) و رفتار اجتنابی (۰ تا ۳، هرگز، بندرت، اغلب، همیشه) درجه بندی می‌شود (بکر و همکاران، ۲۰۰۲). بنابراین این آزمون یک نمره اضطراب اجتماعی کلی و نمراتی در مورد چهار مقیاس هراس از عملکرد، اجتناب از عملکرد، هراس اجتماعی و اجتناب اجتماعی بدست می‌دهد. اجرای کامل این پرسشنامه حدوداً ۳۰ دقیقه زمان را به خود اختصاص

¹Terner

²Schultz, Heimberg And Rodebaugh

The relationship between personality traits of nature-character and worry with social anxiety in adolescents

می دهد. برای بررسی پایایی این آزمون از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضریب آلفای کلی برابر با ۰/۹۵، ضریب آلفای زیر مقیاس اضطراب عملکرد ۰/۸۲ و ضریب آلفای زیر مقیاس اضطراب اجتماعی ۰/۹۱ گزارش شده است.

یافته ها

یافته های توصیفی مربوط به میانگین و انحراف معیار نمره های آزمودنی ها روی متغیرهای پژوهش در جدول ۴-۱ نشان داده شده اند. همان گونه که مندرجات جدول ۴-۱ نشان می دهند، میانگین و (انحراف معیار) متغیر نوجویی (۱۰/۸۱) (۲/۳۳)، آسیب پرهیزی (۱۰/۸۱) (۲/۵۶)، وابستگی به پاداش (۱/۶۹) (۸/۲۸)، پشتکار (۱/۹۱) (۲/۷۴)، خودراهبری (۳/۴۱) (۱۴/۸۱)، همکاری (۲/۳۵) (۱۴/۵۹)، خودفراروی (۲/۵۱) (۸/۳۹)، نگرانی (۷/۱۰) (۲۸/۸۹) و اضطراب اجتماعی مقادیر ۲۲/۰۴ (۶/۲۲) را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴-۱. میانگین و انحراف معیار ابعاد شخصیتی سرشت - منش، نگرانی و اضطراب اجتماعی

صفات شخصیت	شاخص	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
نوجویی	۴	۱۵	۱۰/۸۱	۲/۳۳	
آسیب پرهیزی	۵	۱۷	۱۰/۸۱	۲/۵۶	
وابستگی به پاداش	۵	۱۳	۸/۲۸	۱/۶۹	
پشتکار	۰	۱۲	۲/۷۴	۱/۹۱	
خودراهبری	۶	۲۱	۱۴/۸۱	۳/۴۱	
همکاری	۷	۲۱	۱۴/۵۹	۲/۳۵	
خودفراروی	۴	۱۴	۸/۳۹	۲/۵۲	
نگرانی	۱۷	۵۱	۲۸/۸۹	۷/۱۰	
اضطراب اجتماعی	۱۳	۴۴	۲۲/۰۴	۶/۲۲	

در این بخش با استفاده از نتایج ماتریس ضرایب همبستگی متغیرها که در جدول ۴-۲ ارائه شده است، به بررسی فرضیات موردنظر پرداخته می شود. لازم به ذکر است که با توجه به اینکه توزیع متغیرهای نرمال شده اند بنابراین جهت نشان دادن رابطه بین متغیرهای موردنظر تحقیق از آزمون همبستگی پیرسون استفاده می شود.

جدول ۴-۲. ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق

متغیر	اضطراب اجتماعی	نگرانی	نوجویی	آسیب- پرهیزی	وابستگی- به پاداش	پشتکار	سرشت	خودراهبردی	همکاری	خودفراروی	منش
اضطراب اجتماعی	۱	۰/۵۵۱	-۰/۵۱۸	-۰/۵۴۵	-۰/۴۵۷	-۰/۵۹۲	-۰/۴۱۷	۰/۴۳۶	۰/۱۲۱	-۰/۱۳۶	-۰/۲۸۳
نگرانی		۱	-۰/۳۶۴	۰/۲۳۸	-۰/۱۲۵	۰/۱۷۷	-۰/۱۲۸	۰/۲۶۶	۰/۱۷۵	-۰/۱۹۰	-۰/۲۱۶
نوجویی			۱	۰/۱۴۷	۰/۱۱۷	۰/۲۱۴	۰/۶۱۷	۰/۲۰۳	۰/۴۲۸	۰/۱۸۷	۰/۴۲۷
آسیب- پرهیزی				۱	۰/۲۲۵	۰/۱۶۴	۰/۶۳۱	۰/۲۰۵	-۰/۳۲۳	۰/۶۳۱	-۰/۱۸۸

۰/۲۰۹	۰/۲۱۱	۰/۲۲۰	-۰/۲۰۷	۰/۴۷۵	۰/۲۰۴	۱	وابستگی به پاداش
-۰/۱۶۲	۰/۱۸۷	۰/۱۲۰	-۰/۱۶۹	۰/۵۳۱		۱	پشتکار
۰/۳۱۷	۰/۲۰۴	۰/۴۲۳	۰/۲۳۲			۱	سرشت
۰/۷۰۵	-۰/۱۵۹	۰/۲۳۳				۱	خودراهبردی
۰/۶۷۰	۰/۲۰۴					۱	همکاری
۰/۲۰۴						۱	خودفراروی
						۱	منش

در سطح ۰/۰۵ معنادار *

همان طور که از جدول ۴-۲ مشاهده می شود بین هر یک از ابعاد متغیرهای شخصیت سرشت-منش با اضطراب اجتماعی و نگرانی رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج جدول ۴-۲ مشاهده می شود که بین ابعاد صفات شخصیتی سرشت و اضطراب اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد ($p < 0/05$). به عبارتی با توجه به مقدار منفی ضریب همبستگی نوجویی، وابستگی به پاداش و پشتکار و ضریب مثبت آسیب پرهیزی نتیجه گرفت که با افزایش نمره صفات شخصیتی سرشت نوجویی، وابستگی به پاداش و پشتکار میزان اضطراب اجتماعی کاهش معناداری و با افزایش آسیب پرهیزی، اضطراب اجتماعی افزایش معناداری می یابد. همچنین بین ابعاد صفات شخصیتی منش و اضطراب اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد ($p < 0/05$). به عبارتی با توجه به مقدار منفی ضریب همبستگی همکاری، خودفراروی و خودراهبری می توان نتیجه گرفت که با افزایش نمره صفات شخصیتی منش همکاری، خودفراروی و خودراهبری میزان اضطراب اجتماعی کاهش معناداری می یابد.

در ارتباط با رابطه بین نگرانی و اضطراب اجتماعی نتایج نشان داد که رابطه معناداری وجود دارد ($p < 0/05$). به عبارتی با توجه به مقدار مثبت ضریب همبستگی ($r = 0/551$) می توان نتیجه گرفت که با افزایش نمره نگرانی، میزان اضطراب اجتماعی نیز افزایش معناداری می یابد.

بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی رابطه صفات شخصیتی سرشت - منش و نگرانی با اضطراب اجتماعی نوجوانان دختر بود. با توجه به نتایج مشاهده می شود که بین ابعاد صفات شخصیتی سرشت و اضطراب اجتماعی نوجوانان دختران رابطه معناداری وجود دارد ($p < 0/05$). این نتایج با نتایج مرتول^۱ و آلکین^۲ (۲۰۱۶)، کالاتی^۳ و همکاران (۲۰۰۸)، کلیکل^۴ و همکاران (۲۰۰۹)، کلونینگر^۵ و همکاران (۲۰۰۶)، قربانی^۶ (۱۳۹۳) و خورشیدوند و همکاران (۱۳۹۴) همسو است. در تبیین این یافته می توان گفت که همانطور که بیان شد سرشت پاسخ های هیجانی خودکار که تا حدودی جنبه ی وراثتی دارد و در سراسر زندگی استوار می ماند (کلونینگر، پرزبیک و سواکیک، ۱۹۹۱). به عبارت دیگر سرشت پاسخ دهی هیجانی خودکار است که بر جنبه های هیجانی، انگیزشی و سازشی شخصیت تأکید دارد، تا اندازه زیادی در

¹Mertol

²Alkin

³Calati

⁴Celikel

⁵Cloninger

⁶Cloninger, Przybeck, Svrakic

زمان تولد وجود داشته و در طی زندگی ثابت می ماند. به عبارت دیگر، مفهوم سرشت، در دیدگاه کلونینجر به تفاوت‌های فردی در زمینه پاسخ‌های هیجانی اساسی اشاره دارد (مرتول و آلکین، ۲۰۱۶).

مرتول و آلکین بیان می‌کند که ویژگی آسیب‌گریزی به عنوان یکی از ابعاد باعث خواهد شد فرد از موقعیت‌هایی که احساس خطر می‌کند اجتناب کند و در صورت حضور در این موقعیت‌ها دچار اضطراب و احساس خطر کند. این ویژگی عامل رفتارهای مربوط به ترس را تبیین می‌کند. عامل آسیب‌پرهیزی نشانگر سوگیری ارثی در پاسخ به نشانه‌های خطر، تنبیه و ناکامی است. ترس از ابهام، خجل بودن، بازداری اجتماعی، اجتناب منفعلانه از خطر، خستگی‌پذیری و بدبینی نسبت به آینده و حوادث آن از ویژگی‌های افراد با نمرات بالا در این مقیاس است. در مقابل افراد با نمرات پایین در این مقیاس افرادی خوش‌برخورد، آسوده خاطر، معاشرتی، شجاع، با انرژی و خوشبین هستند (کلونینگر و همکار، ۲۰۰۶). بنابراین آسیب‌گریزی از طریق اجتناب از موقعیت‌های خطرناک باعث اضطراب اجتماعی می‌گردد.

در سوی دیگر عامل نوجویی سرشتی مسئول نوع پاسخ به هیجان خشم و رویدادهای جدید است. نوجویی نمایانگر سوگیری ارثی در واکنش به تازگی، تنوع، تکانشگری، اجتناب فعال از نشانه‌های تنبیه شرطی و ناکامی و فرار از نشانه‌های تنبیه غیرشرطی است. افراد با نمره بالا در نوجویی معمولاً کنجکاو هستند، به سادگی برانگیخته شده و عصبانی میشوند، زود خسته میشوند و تکانشی، برون‌گرا و نامنظم هستند. فایده نوجویی بالا از نظر تطابقی، کشف اشتقاقانه محرک‌های جدید و ناآشنا که بالقوه منجر به اکتشاف و پاداش می‌شود و مضرات آن ملالت، خستگی پذیری آسان و مکرر، تکانشگری، حملات خشم، بی‌ثباتی در روابط، و خیال‌پردازی در کوشش‌هاست. افراد با نمرات پایین در نوجویی افرادی آرام و خویش‌تندار، محتاط، صبور، فکور، اقتصادی و منظم هستند و نسبت به یکنواختی تحمل خوبی دارند. فایده نوجویی پایین، اندیشه‌ورزی، مرتجع بودن، تلاش سیستماتیک و رویارویی باریک‌بینانه، زمانی که تطابقی باشد، بوضوح سودمند است. عیب نوجویی پایین، تحمل یکنواختی و فقدان اشتیاق است، که بالقوه به صورت تمایل به یکنواخت‌سازی کسل‌کننده فعالیت‌ها بروز می‌کند (کلونینگر و همکار، ۲۰۰۶). بنابراین نوجویی با فعال‌سازی رفتاری در پاسخ به محرک‌های جدید و نشانه‌های پاداش باعث تمایل فرد به موقعیت‌های اجتماعی چالش‌برانگیز می‌گردد (مرتول و آلکین، ۲۰۱۶).

عامل شخصیتی و سرشتی وابستگی به پاداش نشانگر سوگیری ارثی در پاسخ به نشانه‌های تقویت‌کننده اجتماعی و هیجان‌دلبستگی است. این عامل میزان شرطی شدن افراد به تقویت‌کننده‌های مداوم اجتماعی را تبیین می‌کند. احتمالاً این تغییرات بر تفاوت‌های موجود در میزان تسهیل یادگیری تداعی، استوار است که بوسیله جفت کردن یک محرک خنثی با محرکی که پاسخ رویاوری را ظاهر می‌سازد، انجام می‌شود. افراد با نمرات بالا در این عامل فداکار، دلنازک، وابسته، حساس و اجتماعی هستند. در مقابل افراد با نمرات پایین عملگرا و مبتکر، زرنگ، سرد و از نظر اجتماعی بی‌احساس، دودل، نامصمم و بی‌اعتنا به تنهایی هستند. مزیت پاداش وابستگی بالا، حساس بودن به اشارات اجتماعی که باعث تسهیل همبسته‌های مهربانانه اجتماعی و مراقبت خالصانه از دیگران می‌شود و ضرر آن تلقین پذیر بودن و فقدان عینیت است که عمدتاً در افرادی که بطور فزاینده به اجتماع وابسته هستند، دیده می‌شود. مزیت پاداش وابستگی پایین، وابسته نبودن و عینیتی است که با تلاش‌های انجام شده برای ارضا دیگران تخریب نمی‌شود. و زیان پاداش وابستگی پایین، انزوای اجتماعی، عدم پیوستگی و سردی نگرش‌های اجتماعی است (کلونینگر و همکار، ۲۰۰۶). بنابراین افراد با وابستگی به پاداش بالا از نظر اجتماعی، مهربان با دیگر هستند، به دیگران خالصانه محبت می‌کند، فداکار و اجتماعی هستند. در نتیجه افراد با وابستگی پاداش بالا از لحاظ اجتماعی موفق و سطح پایینی از اضطراب اجتماعی را دارا هستند (مرتول و آلکین، ۲۰۱۶).

پشتکار چهارمین و آخرین عامل سرشتی در نظریه کلونینجر است. این عامل به سوگیری ارثی در حفظ رفتار در پاسخ به تقویت‌کننده‌های نامنظم و گاه‌به‌گاهی و علی‌رغم ناکامی و خستگی اشاره دارد. افراد با نمرات بالا در این عامل سخت‌کوش، جاه‌طلب، خستگی‌ناپذیر، پابرجا و به شدت پرتلاش در راه رسیدن به هدف یا پاداش بوده، محرومیت، ناکامی و خستگی را به صورت یک چالش فردی ادراک می‌کنند و نسبت به خاموشی شرطی‌شده مقاوم هستند. زمانی که پاداش‌ها متناوب است ولی مقتضیات ثابت می‌ماند، پشتکار زیاد یک استراتژی محسوب می‌شود. وقتی مقتضیات تغییر می‌کند، تکرار رفتار غیرانطباقی می‌شود. افراد با نمرات پایین نیز تنبل، غیرفعال، ناپایدار و نامنظم هستند، در برابر ناکامی تسلیم می‌شوند و به ندرت ممکن است برای رسیدن به هدفی به سختی تلاش کنند. وقتی احتمال پاداش به ندرت تغییر کند، پشتکار اندک یک راهبرد انطباقی است اما وقتی پاداش‌ها نامکرر بوده و در طول یک دوره طولانی وقوع می‌یابند، می‌تواند یک راهبرد غیرانطباقی باشد (کلونینگر و همکار، ۲۰۰۶). بنابراین افراد با پشتکار بالا در این عامل سخت‌کوش، جاه‌طلب، خستگی‌ناپذیر، پابرجا و به شدت پرتلاش در راه رسیدن به هدف هستند. عموماً این افراد به دلیل جاه‌طلبی و پابرجا بودن خود از موقعیت‌های اجتماعی اجتناب نمی‌کنند و دچار اضطراب اجتماعی نمی‌شوند (مرتول و آلکین، ۲۰۱۶).

با توجه به نتایج مشاهده می‌شود که بین ابعاد صفات شخصیتی منش و اضطراب اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد ($p < 0.05$). این نتایج با نتایج مرتول و آلکین (۲۰۱۶)، کالاتی و همکاران (۲۰۰۸)، کلیکل و همکاران (۲۰۰۹)، کلونینگر و همکاران (۲۰۰۶)، قربانی نوده (۱۳۹۳) و خورشیدوند و همکاران (۱۳۹۴) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که منش نیز خودپنداره‌ها و تفاوت‌های فردی در اهداف، ارزش‌ها و انتخاب‌های فرد و معنای تجربه او در زندگی است منش تا حدودی متأثر از یادگیری اجتماعی - فرهنگی است و در طول زندگی رشد می‌کند (کلونینگر، پرزبیک و سواکیک، ۱۹۹۱). خودراهبری نشانگر تفاوت‌های فردی در کارکردهای اجرایی و مدیریتی ذهن است. خودراهبری بر پایه پنداشت از خویشتن به عنوان یک فرد مستقل که دارای زیر مجموعه‌های وحدت، احترام، عزت، تاثیربخشی، رهبری و امید است. افراد با نمرات بالا در خودراهبری خودکفا، مسئول، قابل اعتماد، معطوف به هدف، خودپذیرا و مبتکر هستند و به صورتی واقعی و درست با جهان و خود برخورد میکنند. اما افراد با نمرات پایین در این عامل عیب جو، ناامید، ملامت‌گر، غیرقابل اعتماد، بیمسئولیت و ناتوان هستند و قادر به تعیین و حرکت در مسیر اهداف درونی معنادار نیستند و به صورتی غیرواقعی با خود و جهان مواجه می‌شوند، فعالیت پیش‌پیشانی نقش قطعی برای ویژگی خودراهبری دارد. این قبیل عملکردهای ضعیف اجرایی که بیانگر رفتار غیرواقعی گرایانه و نقص هدایت درونی اند، به ندرت برای افراد سودمندند (کلونینگر و همکار، ۲۰۰۶).

همکاری این بعد منشی نشانگر تفاوت‌های فردی در کارکردهای اجتماعی افراد است. همکاری بر پایه پنداشت از خویشتن به عنوان بخشی از جهان و جامعه که از آن حس اجتماعی، رحم، شفقت، وجدان و تمایل به انجام امور خیریه مشتق می‌شود. افراد با نمرات بالا در این عامل همدل، سازگار، پایبند اصول، دلسوز و حمایتگر هستند و خود را به صورت عضوی از اجتماع می‌پندارند. افراد با نمرات پایین در این عامل خودشیفته، ناسازگار، خرده‌گیر و شاک، کینه‌ای و فرصت طلب هستند و منافع فردی خود را بیشتر ترجیح داده و به حقوق و احساسات دیگران بی‌توجه هستند (کلونینگر و همکار، ۲۰۰۶).

خودفراروی یا تعالی خویشتن، نشانگر تفاوت‌های فردی در کارکردهای قضاوتی و اخلاقی است. این بعد نیز بر پایه مفهوم از خویشتن به عنوان بخشی از جهان و منابع پیرامون آن مطرح شده که با پنداره‌های حضور رازگونه، ایمان مذهبی و متانت و صبوری غیرمشروط همراه است. افراد با نمرات بالا اخلاقی، بصیر، معنوی، بی‌تکلف و متواضع هستند و خود را به صورت بخشی یکپارچه با جهان هستی می‌انگارند. افراد با نمرات پایین عملگرا، مادی، عینی، مسلط بر زندگی شخصی و در عین حال پرمدها هستند (کلونینگر و همکار، ۲۰۰۶). بنابراین افراد با خودفراروی بالا خود را به عنوان بخشی از جهان و منابع پیرامون آن می‌دانند و در نتیجه اجتماع را به عنوان تهدیدی برای خود نمی‌پندارند؛ بنابراین دچار اضطراب اجتماعی نخواهند شد (کالاتی و همکاران، ۲۰۰۸).

همچنین نتایج نشان داد که بین نگرانی و اضطراب اجتماعی نوجوانان دختر رابطه معناداری وجود دارد ($p < 0.05$). این نتایج با نتایج همیز و همکاران (۲۰۱۷)، هانگ (۲۰۰۷)، موریس و همکاران (۲۰۰۴)، بیرامی و همکاران (۱۳۹۱)، فرداینی سفلی و همکاران (۱۳۹۴) و سراج خرمی و زادحسن (۱۳۹۵) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که افرادی که دچار نگرانی هستند نمی‌توانند واکنش‌های هیجانی خود نسبت به وقایع محیطی را در طول یا شروع نگرانی به صورت ناسازگارانه مدیریت کنند، از این رو نقش نگرانی در بدن‌تنظیمی اضطراب، به نظر می‌رسد که دوسویه باشد: نگرانی به عنوان پاسخی به تجارب هیجانی بدن‌تنظیم شده تا اینکه فرد بتواند از چنین تجاربی اجتناب کند و یا اینکه نگرانی به عنوان عاملی که باعث افزایش شدت واکنش‌های هیجانی به وقایع محیطی و به دنبال آن کاهش توانایی مدیریت موثر این هیجان‌ها در موقعیت‌های اجتماعی می‌شود (همیز و همکاران، ۲۰۱۶). منین و همکاران (۲۰۱۳) با اشاره به مدل اجتنابی بورکوویک و نقش ویژه نگرانی معتقدند زمانی که چرخه نگرانی شدیدتر می‌شود، ممکن است نقص در تنظیم هیجان در ماندگاری اختلال موثر باشد. باید در نظر داشته باشیم که نقش نگرانی فقط مختص اختلال اضطراب اجتماعی نبوده و باعث اختلال‌های قابل توجه در سایر زمینه‌ها هم می‌شود. با توجه فرضیه اول مبنی بر رابطه صفات شخصیتی سرشت-منش و نگرانی با اضطراب اجتماعی نوجوانان توصیه می‌شود که مدارس و والدین از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی و مشاوره فردی و گروهی سرشت‌های شخصیتی مؤثر (پشتکار، وابستگی به پاداش و نوجویی) را تقویت کنند و راهکارهای مبارزه با نگرانی و تقویت سبک‌های مقابله مثبت به نوجوانان را آموزش دهند تا اضطراب اجتماعی نوجوانان کاهش یابد. یافته‌های این پژوهش باید با توجه به محدودیت‌های آن در نظر گرفته شود. این پژوهش با روش همبستگی انجام شده است و لذا یکی از محدودیت‌های آن عدم استنباط علی در مورد روابط بین متغیرها است و از طرف دیگر، در این پژوهش میزان تجربه اختلال اضطراب اجتماعی از طرف افراد گزارش شده است، ولی بروز نشانگان بالینی اختلال اضطراب اجتماعی

رابطه صفات شخصیتی سرشت - منش و نگرانی با اضطراب اجتماعی نوجوانان دختر
The relationship between personality traits of nature-character and worry with social anxiety in adolescents

مورد توجه نبوده است؛ لذا پیشنهاد می شود پژوهش های آینده روی نوجوانانی انجام گیرد که دچار اختلال اضطراب اجتماعی بوده اند. در این صورت ابعاد این رابطه بیشتر مشخص خواهد شد.

منابع

- بیرامی، منصور؛ اکبری، ابراهیم؛ قاسم پور، عبدالله؛ عظیمی، زینب (۱۳۹۱). بررسی حساسیت اضطرابی، فرانگرانی و مولفه های تنظیم هیجانی در دانشجویان با نشانگان بالینی اضطراب اجتماعی و بهنجار. فصلنامه مطالعات روانشناسی بالینی، ۲ (۸): ۴۳-۶۹.
- خورشیدوند، زینب؛ رحیمیان بوگر، اسحق؛ طالع پسند، سیاوش (۱۳۹۴). مقایسه ابعاد سرشتی- منشی شخصیت بیماران دارای اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی با افراد سالم. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)، ۲۱ (۳): ۱۹۳-۲۰۱.
- دادفر، محبوبه؛ بهرامی، فاضل؛ دادفر، فرشته؛ یونسی، سیدجلال (۱۳۸۸). بررسی پایایی و روایی پرسشنامه سرشت و منش. مجله توانبخش، ۱۱ (۳).
- دهشیری، غلامرضا؛ گلزاری، محمود؛ برجعی، احمد؛ سهرابی، فرامرز (۱۳۸۸). خصوصیات روانسنجی نسخه فارسی پرسشنامه نگرانی ایالت پنسیلوانیا در دانشجویان، مجله روانشناسی بالینی، سال اول، شماره ۴، زمستان ۸۸.
- سراج خرمی، ناصر؛ زهره، زادحسن (۱۳۹۵). بررسی رابطه نگرانی از تصویر بدنی با اضطراب اجتماعی در بین دانشجویان دختر، اولین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران، قم، دبیرخانه دائمی کنفرانس، موسسه بین المللی مطالعات و توسعه علم خاورمیانه.
- سررود، سیروس؛ رضایی، آذرمیدخت؛ ایرانی، فرزانه (۱۳۹۱). رابطه سبک های دلبستگی و ویژگی های شخصیتی با اضطراب. فصلنامه جامعه شناسی زنان، ۳ (۲): ۱۳۶-۱۱۷.
- سررود، سیروس؛ مجید، برزگر؛ طاهره، بلاغی (۱۳۹۰). رابطه بین ویژگی های شخصیتی با ابعاد کمال گرایی و شیوه های مقابله با استرس در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی. واحد مرودشت، گروه علوم انسانی
- سلیمانی، فریاد؛ شعبانی، فرزانه؛ رضایی، زهرا؛ نیکوخت، نجمه (۱۳۹۵). گرایش به تفکر انتقادی، عزت نفس، ابراز وجود، اضطراب اجتماعی و نگرانی در دانشجویان: ارائه یک مدل علی. روانشناسی بالینی و شخصیت- دانشور رفتار سابق.
- عالیور بیرگانی، سیروس؛ مکتبی، غلامحسین (۱۳۹۰). رابطه بین ویژگی های شخصیتی با خود ناتوان سازی تحصیلی و مقایسه شیوه های فرزند پروری از لحاظ متغیر اخیر در دانش آموزان سال سوم دبیرستان. مجله دست آوردهای روان شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، ۲(۴)، ۱۳۵-۲۵۴.
- عطری فرد، مهدیه؛ شعیری، محمدرضا؛ رسولزاده طباطبائی، کاظم؛ جان بزرگی، مسعود؛ آزاد فلاح، پرویز؛ بانوپور، ابوالفضل؛ (۱۳۹۱). بررسی اثربخشی درمان شناختی رفتاری مبتنی بر الگوی هافمن در کاهش نشانه های اختلال اضطراب اجتماعی. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ۳ (۹): ۲۳-۵۱.
- فرداینی سفلی، حامد؛ کارسازی، حسین؛ امامی عزت، آمنه؛ بخشی پور رودسری، عباس (۱۳۹۴). روابط ساختاری حساسیت اضطرابی، نگرانی و دشواری در تنظیم هیجان با اختلال اضطراب فراگیر، اختلال اضطراب اجتماعی و اختلال پانیک، اندیشه و رفتار در روانشناسی بالینی، ۹ (۳۶): ۷۷-۸۷.
- فریدحسینی، فرهاد؛ کاویانی، حسین؛ اسعدی، سیدمحمد؛ علی ملایری، نوشین؛ مقدس بیات، محمدرضا (۱۳۸۶). الگوی سرشت و منش در افراد مبتلا به اختلال شخصیت ضداجتماعی و مقایسه آن با هنجار جامعه ایران. تازه های علوم شناختی، ۹ (۲): ۶۰-۵۴.
- فاتحی زاده، مریم؛ رئیسی، فاطمه، امامی، طاهره و جزایری، رضوان السادات (۱۳۸۷). رابطه بین خود ناتوان سازی تحصیلی با ویژگی های شخصیتی دانش موزان دختر و پسر شهر اصفهان. فصلنامه روان شناسی کاربردی، ۲(۳).
- قربانی نوده، میترا (۱۳۹۳). روابط ساختاری ابعاد سرشتی - منش شخصیت با علایم اختلال اضطراب منتشر در جمعیت غیر بالینی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- کارور، چارلز اس؛ شی، پر، مایکل اف (۱۳۸۷). نظریه های شخصیت. مترجم: احمد رضوانی. انتشارات آستان قدس رضوی، مشهد.
- محمدی، نوراله؛ سجادی نژاد، مرضیه سادات (۱۳۸۶). رابطه نگرانی از تصویر بدنی، ترس از ارزیابی منفی و عزت نفس با اضطراب اجتماعی. پژوهش های نوین روانشناختی (روانشناسی دانشگاه تبریز)، ۲ (۵): ۷۰-۵۵.

Adan, A., Grabulosa, J.M.S., Caci, H., & Natale, V. (2009). A reduced Temperament and Character Inventory (TCI-56). Psychometric properties in a non-clinical sample. *Personality and Individual Differences*, 46, 687-692.

Anderson, R. E., & Hope, D. A. (2009). The relationship among social phobia, physiological reactivity, and anxiety sensitivity in an adolescent population. *Journal of anxiety disorders*, 23, 18-26.

Brosschot, J. F., Gerin, W., & Thayer, J. F. (2006). The perseverative cognition hypothesis: A review of worry, prolonged stress-related psychological activation, and health. *Journal of Psychometric Research*, 60 (4), 113-124.

Calati, R., Giegling, I., Rujescu, D., Hartman, A.M., Moller, H.J., Ronchi, D., & Serretti, A. (2008). Temperament and character of suicide attempters. *Journal of Psychiatric Research*, 42, 938-945.

- Cash, T. F., Theriault, J. and Milkewicz Annis, N. (2004). Body Image in an Interpersonal Context: Adult Attachment, Fear of Intimacy and Social Anxiety. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 23 (1), 89- 103.
- Ciarrochi, J., Scott, G., Deane, F., & Heaven, P. (2003). Relations between social and emotional competence and mental health: A construct validation study. *Personality and Individual Differences*, 38, 1947–1963.
- Clark, D. M. (2001). A cognitive perspective on social phobia. In W. R. Crozier & L. E. Alden (Eds.), *International handbook of social anxiety: Concepts, research and interventions relating to the self and shyness*; Chichester: Wiley, 405-430.
- Cloninger CR, Przybeck TR, Svrakic DM (1991). The tridimensional- personality questionnaire: U.S. normative data: *Psychological Reports*; 69(3Pt1): 1047-1057.
- Cloninger CR, Svrakic DM, Przybeck TR (2006). Can personality predict future depression? A twelve-month follow-up of 631 subjects. *J Affect Disorders*. 92: 35-44.
- Cloninger, C.R. (2004). *Feeling good: the science of well-being*. New York: Oxford University Press.
- Cloninger, C.R. (2006). The science of well-being: an integrated approach to mental health and its disorders. *World Psychiatry*, 5(2), 71–76.
- Freda, I. and Gamze, A. (2004). Social Phobia Among University Students and its Relation to Self-esteem and Body Image. *Canadian Journal of Psychiatry*. 49 (9), 630 - 635.
- Goldin, P. R., Manber, T., Hakimi, S., Canli, T., & Gross, J. J. (2009). Neural bases of social anxiety disorder: Emotional reactivity and cognitive regulation during social and physical threat. *Archives of General Psychiatry*, 66, 170–180.
- Hayes, S. C, Strosahl, K., Wilson, K. G., Bissett, R. T., Pistorello, J., Toarmino, D. (2017). Measuring experiential avoidance: A preliminary test of a working model. *The Psychological record*, 54, 553–578.
- Hazlett-Stevens H (2008). *Psychological approaches to generalized anxiety disorder: A clinician's guide to assessment and treatment*. New York: Springer Verlag.
- Hemiberg, R. G. and Becker, R.E. (2002). *Cognitive-Behavioral Group Therapy for Social Phobia*. The Guilford Press, New York, London, 56.
- Hofmann, S. (2005). Perception of control over anxiety mediates the relation between catastrophic thinking and social anxiety in social phobia. *Behavior Research and Therapy*. 43, 885–895.
- Hong, R. Y. (2007). Worry and rumination: Differential associations with anxious and depressive symptoms and coping behavior. *Behaviour Research and Therapy*, 45(4), 277-290.
- Kimbrel, N. A. (2008). A model of development and maintenance of generalized social phobia. *Clinical Psychology Review*. 28, 592- 612.
- Mertol S, Alkin T (2016). Temperament and character dimensions of patients with adult separation anxiety disorder. *J Affect Disorders*. 139: 199-203.
- Muris, P., Roelofs, J., Meesters, C., & Boomsma, P. (2004). Rumination and worry in nonclinical adolescents. *Cognitive Therapy and Research*, 28 (1), 539-554.
- Nyman E, Miettunen J, Freimer N, Joukamaa M, Maki P, Ekelund, et al (2011). Impact of temperament on depression and anxiety symptoms and depressive disorder in a population-based birth cohort. *J Affect Disorder*. 131: 393-397.
- Schultz, L. T., Heimberg, R. G. & Rodebaugh, T. L. (2008). Social anxiety disorder. In M. Hersen (Ed). *Handbook of psychological assessment, case conceptualization, and treatment* (pp. 204-236). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Takeuchi, M., Miyaoka, H., Tomoda, A., Suzuki, M., Lu, X., & Kitamura, T. (2011). Validity and reliability of the Japanese version of the temperament and character inventory: a study of university and college students. *Comprehensive Psychiatry*, 52, 109–117.
- Taylor, C. T., Bomyea, J. & Amir, N. (2010). Attention bias away from positive social information mediates. The link between social Anxiety and anxiety Vulnerability to a social stressor. *Journal of Anxiety Disorder*, 24 (4): 403-408.
- Turk, C. L., Heimberg, R. G., Luterek, J. A., Mennin, D. S., & Fresco, D. M. (2005). Emotion dysregulation in generalized anxiety disorder: A comparison with social anxiety disorder. *Cognitive Therapy and Research*, 29, 89–106.
- Mennin, D. S., Heimberg, R. G., Turk, C. L., Fresco, D. M. (2013). Applying an emotion regulation framework to integrative approaches to generalized anxiety disorder. *Clinical Psychology*, 9, 85–90.

شپوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی